

Motion till riksdagen 2019/20:2925

av **Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)**

Nationell handlingsplan för socialtjänsten

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram och genomföra en nationell handlingsplan i syfte att stärka socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell strategi för långsiktig rekrytering och personalförsörjning i socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förenklad biståndsbedömning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska den administrativa belastningen inom socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka socialtjänstens medarbetare genom handledarstöd och introduktionsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mäta arbetsbelastning kontinuerligt i syfte att avlasta socialsekreterarna och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en särskild straffskärpningsgrund för brott mot socialtjänstens personal och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa nationell ledarskapsutbildning inom socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra den utsattes trygghet genom att kvalitetssäkra socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över bestämmelserna i socialtjänstlagen om särskild avgift vid oskäliga väntetider och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat samarbete mellan socialtjänst, skola, polis, vård och ideell sektor och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt ta fram en ny modern socialtjänstlag och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över mål och lagstiftning gällande digitalisering av socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Myndigheten för delaktighet, E-hälsomyndigheten, Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting ska ta fram en sammanhållen digital struktur i syfte att underlätta införandet av digitala tjänster inom socialtjänsten i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt tillsyn och uppföljning av socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om generell tillståndsplikt för alla utförare av HVB-hem och stödboende i syfte att säkra kvalitet och säkerhet och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten till sanktioner vid misskötsel av HVB-hem och stödboende och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Socialtjänsten har en grundläggande roll i ett väl fungerande välfärdssamhälle. Det är det yttersta skyddsnätet. Socialtjänsten ska bidra till att förebygga, förhindra och bryta utanförskap. Det handlar om att ge stöd till människor som behöver det för att de ska kunna komma tillbaka, men det handlar också om att ställa krav för att var och en ska ta ansvar för sitt eget liv och försörjning. Socialtjänstens uppdrag och ansvar är omfattande. Bland de viktigaste uppdragen är att stödja och hjälpa de mest utsatta barnen. Att de ska kunna växa upp i trygghet och klara av skolan.

Socialtjänsten i Sverige är i en såväl nationell som lokal kris. Den ser lite olika ut beroende på var i landet man befinner sig. Trycket på socialtjänsten har under många år varit starkt. Många socialsekreterares vardag präglas av alltför hög arbetsbelastning. Många beskriver känslor av otillräcklighet samt att deras möjligheter att göra ett bra jobb försvåras av att arbetsmiljön inte är rimlig. Detta leder till en stark press på kvalitet och rättssäkerhet.

Socialtjänsten är satt under starkt tryck. Det leder till en stark press på kvalitet, säkerhet och arbetsmiljö. Socialsekreterarnas vardag präglas av hög arbetsbelastning, en känsla av otillräcklighet och hög personalomsättning. Det är inte rimligt att socialsekreterare hinner träffa sina klienter i genomsnitt fyra timmar per vecka, enligt uppgifter i Göteborgs stad. Resterande arbetstid går till administrativa uppgifter.

Fyra av tio chefer inom barn- och ungdomsvården uppger att de inte förmår leva upp till socialtjänstlagens intentioner. Många socialsekreterare upplever att det blir långa utredningstider och att det tillkommer nyanställda som blir utan introduktion. Därtill

slutar många på egen begäran. Det blir en ond cirkel med fler och fler inkomna anmälningar som måste behandlas och utredas.

Bemanningskrisen inom socialtjänsten måste brytas och vändas. Det saknas för närvarande omkring 1 000 socialsekreterare. Åtta av tio kommuner har svårt att rekrytera socialsekreterare. Socialsekreterare träffar i genomsnitt sina klienter fyra timmar per vecka. Utredande socialsekreterare hinner träffa barn och unga för enskilda samtal i genomsnitt tio minuter per dag. Denna utveckling är orimlig.

En av tre socialsekreterare är nya i yrket. Sju av tio chefer som arbetar inom socialtjänsten har mindre än tre års erfarenhet. Det medför bland annat att stabilitet genom mer erfarna kollegor brister och att unga nyutexaminerade socialsekreterare får ta ett alltför stort ansvar redan från början.

Varje år är det nödvändigt av olika skäl att placera barn och unga i boende på annat håll än i det egna hemmet. Det ställer särskilt höga krav på kunskap och rättssäkerhet i socialtjänstens agerande och myndighetsutövning. Tyvärr så är därmed en av de allra största utmaningarna inom socialtjänsten att det ofta är oerfarna och nyexaminerade socionomer som får ta hand om de allra svåraste fallen, såsom beslut om tvångsvård och omedelbart omhändertagande av barn och unga. Detta är inte en rimlig utveckling. Här måste medveten och metodisk förändring ske, bland annat att mindre kommuner söker mer av samarbete med varandra.

Idag finns också fortfarande betydande brister i tillsyn, uppföljning och följdåtgärder när det gäller hur socialtjänstens verksamheter fungerar. Det handlar bland annat om hur kontroller sker av familjevård, krav på utbildning och kompetens samt det stöd som ges till familjehem och jourhem. Det är viktigt att öka utvärderingsbarheten i insatserna och utveckla fler metoder som är väl belagda och fungerar. För att lyckas med detta krävs att inhämtning av kunskap sker metodiskt, att erfarenheter dokumenteras och att förebyggande projekt utformas för att vara utvärderingsbara.

Det är naturligt att värderingskonflikter uppstår när kulturer möts, men då är det viktigt att våga ta diskussionen om vilka värderingar som vi inte kompromissar med i Sverige, exempelvis demokrati och jämställdhet mellan kvinnor och män. Socialtjänsten har ett tydligt ansvar att ge stöd och hjälp till de som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, men trots detta får inte alltid de utsatta det stöd och den hjälp som de behöver och har rätt till. För att stöd, hjälp och skydd ska fungera i praktiken är det viktigt att personal inom socialtjänsten har kunskap om denna typ av våld. Det behöver göras riskbedömningar avpassade för hedersrelaterat våld och förtryck och det behövs kunskap om vad som utmärker detta våld och förtryck, hur det kan ta sig uttryck och vilka konsekvenser det kan ha för de personer som utsätts för det.

Varje enskild människa är den viktigaste utgångspunkten och perspektivet för Moderaternas politik och vårt samhällsengagemang. Vi vet att varje människa har stora förmågor och möjlighet att kunna utveckla dessa, exempelvis med rätt utbildning och yrkeserfarenhet. Ofta växer och utvecklas människor som mest när de dels möter nya utmaningar, dels provas när de ställs inför svåra livssituationer. Då behöver man ofta hjälp och stöd av anhöriga, vänner och det omgivande samhället.

En central utgångspunkt är att socialtjänstens verksamheter ska finansieras gemensamt. Socialtjänstens stöd och hjälp ska ges efter behov och vara tillgänglig oavsett var i landet man bor. Alla barn och unga har rätt att få känna trygghet. Den tryggheten växer sig stark av att det finns tillit till såväl den egna familjen som att samhället bidrar till att alla barn och unga ges rimliga uppväxtvillkor.

Ett tydligt barnperspektiv är en central utgångspunkt. Vi måste alla kunna lita på tydliga lagar och regler som finns till hands när helst det behövs. Dessa lagar och regler ska bidra till skydd och omsorg om barnens bästa. Den nuvarande socialtjänstlagen utgör ett lapptäcke av föreskrifter och är otydlig och överskådlig. Socialtjänstlagen behöver bli den ramlag den var avsedd att fungera som. Därtill bli överblickbar och anpassad till dagens levnadsförhållanden.

Socialtjänsten är i kris. Socialtjänstens verksamheter ser emellertid olika ut beroende på var i landet man befinner sig. Socialtjänsten behöver en nystart. Den samlade socialtjänsten ska vara av hög kvalitet. Socialtjänstlagen behöver reformeras. Landets socialsekreterare behöver bli sedda och lyssnade till. Det krävs en nationell handlingsplan för socialtjänsten. För att möta socialtjänstens omfattande utmaningar behövs konkreta reformer som genomförs på ett skyndsamt sätt.

Sveriges socialtjänst ska fungera. Socialsekreterarna måste få bättre förutsättningar att kunna göra sitt jobb. Moderaterna tänker inte låta ett av samhällets viktigaste skyddsnet brista isär.

Ta fram och genomför en nationell handlingsplan för socialtjänsten

Moderaterna föreslår att en nationell handlingsplan ska tas fram för att stärka socialtjänsten i dess helhet. Flera berörda aktörer har krävt att regeringen ska upprätta en nationell handlingsplan för den sociala barn- och ungdomsvården. Alliansregeringen såg tidigt dessa problem och tillsatte därför en nationell samordnare. Det var ett bra första steg, samtidigt som det var avsett att vara en konkret åtgärd av många för att kunna förbättra situationen inom socialtjänsten i hela landet. Det får inte så som situationen är nu, med den förda politiken, bli den enda åtgärden och redskapet att nationellt stödja socialsekreterarna och socialtjänsten.

Kommunerna har ansvaret för socialtjänsten. De är till stor del ansvariga för att möta och vända krisen i socialtjänsten. Samtidigt har den tidigare alliansregeringen och den nuvarande S-MP-regeringen med dess stödpartier C och L sin del av ansvaret. För att kunna vända utvecklingen inom socialtjänsten anser vi att det krävs ett ökat systematiskt och kontinuerligt nationellt ansvarstagande.

Varje kommun, även de allra minsta med lägst antal invånare, har idag ansvar för också de allra svåraste sociala insatserna, beslut om tvångsvård och omedelbara omhändertaganden. Det bör inte fungera så att nyexaminerade socionomer får ta hand om de allra svåraste fallen. Det ska, generellt, fungera tvärtom så att ökad erfarenhet och kunskap leder till större ansvar, befogenheter och inflytande över beslut om vård och behandling av barn och unga. Så är det emellertid inte idag.

För barn som placeras i familjehem kan upprottet från de biologiska föräldrarna bli mycket svårt och kämpigt, vilket i sin tur ställer stora krav på de mottagande familjerna i familjehemmen. Det är en stor utmaning för samhället att möta hur såväl de omhändertagna barnen som familjehemmen kan ges ett fullgott stöd. Barn- och ungdomsvården i hela landet ska var trygg och präglas av kontinuitet. Byggt på respekt, omtanke och en helhetssyn på individen. Ett placerat barn ska ha rätt till samhörighet med anhöriga och närstående så som exempelvis ett syskon eller en farfar och kontakt med hemmiljön.

Det behövs och efterfrågas nationellt ansvarstagande och en nationell strategi för att kunna stärka socialtjänstens personal i dess helhet.

Stärk socialtjänstens medarbetare

Moderaterna vill att regeringen ger i uppdrag att det tas fram en nationell strategi för att säkra långsiktiga förutsättningar för rekrytering och personalförsörjning inom socialtjänsten. Det finns stora svårigheter att säkra kompetens- och personalförsörjningen inom socialtjänsten. Ofta handlar det om bristande förmåga att behålla välutbildade socialsekreterare. En av tre socialsekreterare är nya i yrket. Sju av tio chefer inom socialtjänsten har mindre än tre års erfarenhet. I fyra av tio kommuner har det under de senaste åren förts diskussioner om att anställa icke behörig personal.

Moderaterna anser att det är fel väg att gå att sänka kraven på kvalitet och kompetens. När sju av tio socialsekreterare funderar på att sluta och var fjärde söker nytt jobb är det i stället en kraftfull larmsignal. Socialtjänstens medarbetare behöver stärkas. Statistiska centralbyråns arbetskraftsbarometer visar att det råder brist på yrkeserfarna utbildade socionomer. Samtidigt är socionomutbildningen attraktiv och har ett högt söktryck.

Denna brist på socialsekreterare medför att alltför många kommuner anlitar socionomer som konsulter. Det i sin tur medför kraftigt ökade kostnader. Det kan handla om den dubbla kostnaden jämfört med en ordinarie anställd. För att rekrytera och kunna behålla socialsekreterare krävs att socialtjänsten är en attraktiv arbetsgivare som erbjuder långsiktigt konkurrenskraftiga villkor.

Moderaterna ser att det krävs ett flertal åtgärder som tillsammans kan stärka socialtjänsten och dess medarbetare. På lång sikt handlar det om att i högre grad se socialt arbete som en vetenskapligt baserad profession, vilken arbetar inom ramen för etablerad kunskap och som fattar självständiga beslut under tydliga lagar. Kopplingen mellan vetenskaplig utveckling och praktiskt arbete ska vara självklar.

På kortare sikt handlar det om konkreta förbättringar av arbetsvillkoren i det dagliga arbetet. Det saknas i dag exempelvis tydliga möjligheter till karriärutveckling för socialsekreterare. Socialsekreterarnas administrativa börda ska minska, bland annat genom att förenkla biståndsbedömningar och nya tekniska lösningar. Fler socialsekreterare bör kunna arbeta i yttre tjänst, samtidigt som kommunerna behöver utveckla verktyg för att mäta socialsekreterares arbetsbelastning.

Alliansregeringen lade 2013 fram förslag om att införa särskilda behörighetskrav för utförare av vissa uppgifter inom den sociala barn- och ungdomsvården, detta givet hur viktigt det är att socialtjänstens personal har hög och rätt kompetens för att rättssäkert och med hög kvalitet kunna utföra sitt arbete. Sedan den 1 juni 2014 gäller behörighetskraven som säger att handläggare som utför vissa uppgifter inom socialtjänsten som rör barn och unga ska ha en svensk socionomutbildning eller annan relevant examen på minst grundnivå i högskolan.

För att ge socialtjänsten i Sveriges 290 kommuner möjlighet att anpassa sig och leva upp till de nya kraven infördes övergångsbestämmelser men trots att fem år har passerat har många kommuner fortsatt problem att klara kraven. Därför har nu övergångsreglerna förlängts till den sista juni 2022. Vi motsatte oss inte förlängningen men finner det djupt bekymmersamt att regeringen inte agerar för att möta socialtjänstens utmaningar. Regeringen behöver nu skyndsamt återkomma med förslag på hur kompetensbristerna i kommunernas socialtjänster kan åtgärdas.

Mycket av arbetet inom socialtjänsten präglas av tidskrävande krav på tydlig dokumentation som är nödvändig för att kunna säkra rättssäkerhet. Samtidigt växer de administrativa uppgifter som med fördel skulle kunna utföras av annan personal. Hälften av alla medarbetare inom socialtjänsten uppger att de inte klarar att upprätthålla kvaliteten och rättssäkerheten på det sätt som krävs.

För att minska socialsekreterares administrativa belastning bör det fastställas vilka arbetsuppgifter som kan utföras av anställda som inte är utbildade socionomer eller innehar motsvarande högskoleutbildning. Moderaterna vill att det ses över ytterligare sätt att minska den administrativa arbetsbördan till exempel genom att ta fram fler redskap att kunna förenkla biståndsbedömningen. Det kan exempelvis ske genom modern teknik och effektiva processer.

En mer genomtänkt strukturerad introduktion och metodisk handledning för socialsekreterare där de får ett kvalificerat stöd skulle förbättra förutsättningarna för socialsekreterare att genomföra sitt jobb. Socialstyrelsen bör därför få i uppdrag att utarbeta en sådan introduktion i samverkan med arbetsmarknadens parter. För att underlätta möjligheterna att styra och utveckla verksamheterna bör kommuner uppmuntras att ta fram verktyg som kan mäta arbetsbelastningen.

Socialtjänstens medarbetare ska också kunna känna sig säkra på jobbet. Var fjärde socialsekreterare har känt sig utsatt för hot och våld av händelser relaterade till deras tjänsteutövning de senaste åren. Det är oacceptabelt. Straffen bör skärpas för våld och hot som riktas mot dem på grund av deras arbetsuppgifter. Hoten inträffar ofta i samband med myndighetsbeslut, som vid omhändertagande av barn eller att en klient har fått avslag på en ansökan om ekonomiskt bistånd. Moderaterna vill införa en särskild straffskärpningsgrund som innebär att alla brott som innefattar ett angrepp mot viktiga samhällsfunktioner leder till skärpta straff.

Inrätta nationell ledarskapsutbildning inom socialtjänsten

Moderaterna vill att regeringen ger i uppdrag att se över möjligheterna att inrätta en nationell ledarskapsutbildning avsedd för framtidens ledare inom socialtjänsten. Detta i syfte att ge professionen inom socialtjänsten ett tydligare stöd. Det är viktigt att kommunerna tar sitt arbetsgivaransvar och utvecklar ledarskapsutbildningar, själva eller gemensamt, i samverkan med akademien. Chefer ska kunna ge ett strukturerat mentorskap till oerfarna socialsekreterare. Det gäller inte minst ärenden avseende omhändertagande av barn och unga samt andra komplicerade familjeärenden.

Moderaterna vill att intresseorganisationer och utförare av socialtjänstverksamheter och lämpliga statliga myndigheter tillsammans tar fram förslag på ledarskapsutbildning gällande socialtjänstens verksamheter. Det är viktigt att som arbetsgivare kunna erbjuda kvalificerad ledarutbildning på akademisk nivå. Ledarskapsutbildningen ska i första hand vara avsedd för "första linjens" chefer inom socialtjänsten. Vi vill stärka det lokala ledarskapet, stimulera vidareutbildningar, handledarstöd och att socialtjänsten lokalt tar fram mentorskapsprogram.

Ledarskap och mentorskap har avgörande betydelse för socialtjänstens långsiktiga förmåga att bedriva verksamhet av hög kvalitet. En viktig del för att kunna skapa förutsättningar för detta handlar om utbildning och fortbildning för chefer inom alla delar av socialtjänsten. Det finns i dag en nationell kurs avsedd för ledare inom individ- och familjeomsorgen i universitets- och högskoleregim. Det är bra, och bör utvecklas.

Säkra den utsattes trygghet – kvalitetskontrakt i socialtjänsten

Moderaterna föreslår att en utförare som inte når upp till kvalitetskraven ska åläggas ett kvalitetskontrakt. Kvalitetskontraktet tecknas mellan huvudmän och Socialstyrelsen avseende den utförare eller enhet som inte når de fastställda kvalitetskraven i det fallet huvudmannen är en kommun. Fristående aktörer ska teckna kvalitetskontrakt med berörd kommun. Att inte nå upp till kraven innebär att verksamheten bedömts hålla otillräcklig eller undermålig kvalitet. Kvalitetskontrakten ska innehålla krav på åtgärder som forskning och beprövad erfarenhet har visat kan möta de ställda nationella kvalitetskraven. Finansieringen av dessa nödvändiga åtgärder ska delas mellan stat och berörd huvudman.

Kvalitetskontrakt gäller både offentliga och fristående huvudmän. Kontrakten avser att skydda brukare från bristande verksamheter. När en verksamhet brister men bristerna går att åtgärda utan risk för brukares hälsa ska kvalitetskontrakt tecknas. Åtgärdas inte bristerna inträder sanktioner enligt dagens lagstiftning. Nya sanktioner kan bli aktuella för att säkerställa att brister åtgärdas.

Det är viktigt att förbättra kvaliteten inom hela socialtjänsten. Kvalitet inom socialtjänstens verksamheter låter sig inte utvärderas av ett enstaka krav eller enbart en indikator. Därför föreslås att ett begränsat antal nationella kvalitetskrav för socialtjänstens verksamheter fastställs, som ska spegla en samlad bedömning av socialtjänstens kvalitet.

Det ska inte spela någon roll för kvalitet och rättssäkerhet vilken socialtjänst som ger stöd till den som är i behov av hjälp. Så ser det dock inte ut idag. För att säkerställa att alla oavsett bostadsort ges bästa möjliga socialtjänst vill vi införa kvalitetskontrakt i socialtjänsten. Kvalitetskontrakt ska gälla socialtjänstens alla verksamheter, oavsett utförare och driftsform.

Nationella kvalitetskrav ska införas för att säkerställa socialtjänstens kvalitet och resultat så att alla får det stöd som de har rätt till. Uppföljning och analys ska ha ett tydligt äldreperspektiv. Det handlar om en helhetsgranskning, inte detaljkontroller. I delar där det är möjligt ska resultaten och informationen redovisas.

Regeringen bör också följa upp hur befintliga metoder och verktyg, så som lex Sarah-anmälningar, för uppföljning och systematisk kvalitetsutveckling fungerar och vid behov vidta åtgärder. Lex Sarah-anmälningar är ett viktigt redskap i det systematiska kvalitetsarbetet inom socialtjänsten och syftar till att missförhållanden ska åtgärdas och att liknande missförhållanden ska kunna förebyggas och undvikas.

Särskild avgift vid oskäliga väntetider

Moderaterna vill att regeringen ger i uppdrag att reformera bestämmelserna om särskild avgift vid oskäliga väntetider. Det är inte bara inom hälso- och sjukvården som långa väntetider är ett problem. Även i socialtjänsten är långa väntetider ett problem vilket först och främst drabbar enskilda i behov av sociala insatser men som också kan stå kommunerna dyrt. För att stävja problemet med långa väntetider inom socialtjänsten kan kommunerna nämligen tvingas betala särskild avgift vid oskäliga väntetider. Under 2018 fick omkring 90 kommuner betala denna särskilda avgift till en sammanlagd kostnad om drygt 40 miljoner kronor.

Moderaterna anser att den särskilda avgiften är ett viktigt redskap för att öka efterlevnaden av gällande lagstiftning. Det är naturligtvis oerhört viktigt att personer får sina

beviljade insatser och det inom rimlig tid. Samtidigt ser vi ett behov av att reformera bestämmelserna. Dels i syfte att minska risken att avgifterna leder till oönskade effekter och dels i syfte att skapa ett mer rättvist system för kommunerna.

Socialstyrelsen lyfte i en utvärdering från 2009 att avgifterna kan orsaka ett antal oönskade eller tveksamma effekter så som att det blir viktigare för kommunerna att verkställa insatser i tid än att på bästa sätt tillgodose den enskildes behov. Konkret skulle detta t.ex. kunna handla om personer i väntan på plats på särskilt boende. Socialstyrelsen lyfter att den enskilde kan känna sig tvingad att tacka ja till ett erbjudande som inte är skäligt för hen om vederbörandes kommun har som praxis att avsluta ärenden om den enskilde tackar nej. I vilken utsträckning som systemet med särskild avgift vid oskäliga väntetider leder till oönskade effekter behöver analyseras och bestämmelserna därefter ses över i syfte att minska risken för oönskade effekter.

SVT:s Uppdrag Granskning presenterade i början av 2019 en granskning där man gått igenom de lex Sarah-anmälningar som gjorts till Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) om barn. Granskningen visade att var sjätte kommun aldrig gjort någon lex Sarah-anmälan om barn sedan Ivo bildades år 2013. Frågan är om verkligen 50 kommuners socialtjänster sedan 2013 inte har haft några allvarliga missförhållanden eller påtagliga risker för allvarliga missförhållanden. Att var sjätte kommun inte gjort någon lex Sarah-anmälan om barn sedan Ivo bildades kan vara ett tecken på att missförhållanden och risker aldrig anmäls. Det är i så fall allvarligt och något som bör få regeringen att agera.

För att göra systemet mer rättvist för kommunerna bör också sättet som avgifternas storlek fastställs reformeras. Idag fastställs avgiften utifrån den insats som inte verkställs. Det bör fortsatt vara utgångspunkten men vi menar att även kommunens storlek måste tas i beaktande. Det är inte rimligt att en kommun med bara några tusen invånare och en storstadskommun med flera hundratusen invånare ska betala samma avgift. Systemet med särskild avgift vid oskäliga väntetider behöver därför reformeras så att avgifternas storlek både står i proportion till den insats som inte verkställs och berörd kommuns storlek.

Socialtjänstens samarbete med övriga delar av samhället

Moderaterna vill att regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att gemensamt med representanter för socialtjänst, skola, vård, psykiatri och polis utveckla metoder för mer strukturerat och metodiskt samarbete och samverkan. Socialstyrelsens stöd ska stärka mindre kommuners möjligheter att hålla en hög professionell kompetens inom socialtjänsten.

Det är centralt att analysera och använda de goda exempel som finns gällande ökad samverkan och samarbete mellan mindre kommuner och mellan landsting/region och kommun. Regeringen bör också se över relevant lagstiftning och vidta andra åtgärder i syfte att möjliggöra ökat samarbete om myndighetsutövning över kommungränser avseende socialtjänst i allmänhet och den sociala barn- och ungdomsvården i synnerhet.

De ideella insatserna är en stor tillgång för samhället. Det är krafter som inte kan eller ska styras av politiker och myndigheter. De ideella insatserna ska däremot stödjas och uppmuntras. Volontärskapet i Sverige är starkt. Vuxna och unga deltar i trygghetsvandringar på helgnätter, hjälper hemlösa och engagerar sig mot hedersförtryck. Pensionärer tar sig tid för ideellt arbete i anslutning till skolor och fritidsverksamhet.

Det finns stora möjligheter att använda sig av varandras kunskap och engagemang. Goda exempel på samarbeten mellan idrottsföreningar eller kulturverksamheter och

olika verksamheter inom socialtjänst och skola ska systematiskt sammanställas och spridas. Det kan bland annat handla om att fler socialsekreterare arbetar i yttre tjänst tillsammans med annan fältpersonal, till exempel i mobila team med polis på kvällar och helger.

Varningssignalerna syns ofta tidigt gällande barn som riskerar att hamna snett. Detta ställer högre krav på bättre samarbete mellan socialtjänst och andra myndigheter. Socialtjänsten har kritiserats för att många utredningar blir liggande. Det tar lång tid att komma till beslut. Det är emellertid inte socialtjänsten som är ensam ansvarig för detta. Såväl barn och unga som deras föräldrar riskerar att hamna i kläm mellan olika myndigheters ansvar och skyldigheter. Detta gäller inte minst i utanförskapsområden och vid hedersrelaterade problem. Verksamheter som präglas av stress och brist på personal tenderar att inte fullt ut orka samarbeta med andra verksamheter.

Ta fram en ny modern socialtjänstlag

Moderaterna föreslår att en ny och modern framtidsinriktad socialtjänstlag ska tas fram skyndsamt i syfte att skapa den ramlag som den var avsedd att fungera som. Därtill bör den bli mer överblickbar och anpassad till dagens levnadsförhållanden. Den nya socialtjänstlagen ska också möjliggöra förenklade biståndsbedömningar, dock utan att vara kostnadsdrivande för kommunerna. Vi vill fortsatt minska den administrativa bördan i socialtjänsten kopplad till biståndsbedömningar. Socialtjänstlagen och offentlighets- och sekretesslagen ska utformas så att dessa lagar underlättar, inte försvårar, ökat användande av digital teknik inom socialtjänsten.

Socialtjänstlagen var avsedd att fungera som en övergripande ramlag. Ett drygt hundratal förändringar, varav ett sjuttiototal stora förändringar, av lagen har dock vidtagits genom åren. Socialtjänstlagen är idag som ett lapptäcke av olika föreskrifter och genomförandeplaner som riskerar att ta ut varandra. Lagen har därmed blivit mer svåröverskådlig. Det medför bland annat svårigheter vid tillämpning av lagen. Den upplevs vara otydlig och sakna ett väl fungerande användarperspektiv. Detta underlättar inte en enhetlig och rättssäker tillämpning av lagen.

Stimulera digitalisering av socialtjänst

Moderaterna vill att det sätts upp nationella mål för digitalisering av socialtjänsten i hela landet. Det handlar bland annat om:

- minskad tidsåtgång för administration
- underlätta hanteringen av ärenden
- förbättra och utveckla mer avancerade beslutsstöd
- förbättra uppföljningen av resultat

Moderaterna föreslår för att skapa förutsättningar för bättre samarbete och ett samlat omhändertagande att det blir möjligt med gemensam dokumentation också över sekretessgränsen mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Detta så att socialtjänst och hälso- och sjukvård vid behov kan få lov att ha direktåtkomst till varandras dokumentation.

Många medborgare har omfattande och komplexa vård- och omsorgsbehov. Behov som kräver insatser från såväl hälso- och sjukvården som socialtjänsten. Särskilt gäller

detta många äldre som är behov av exempelvis särskilt boende och hälso- och sjukvårdsinsatser. Detta kräver att lagstiftning ses över såväl i hälso- och sjukvårdslagen som socialtjänstlagen och patientdatalagen.

Moderaterna vill att regeringen skyndsamt ger i uppdrag åt Myndigheten för delaktighet, E-hälsomyndigheten, Socialstyrelsen samt Sveriges Kommuner och Landsting att gemensamt ta fram en sammanhållen digital struktur som underlättar införandet av digitala tjänster inom socialtjänsten i hela landet. Regeringen ska även tydligt peka ut vilken myndighet som ska vara sammanhållande och ha det yttersta ansvaret ifall det blir svårt att komma överens eller fatta konkreta beslut.

En mer digitaliserad socialtjänst kan stödja och avlasta socialtjänstens medarbetare och underlätta för den som söker kontakt med socialtjänsten. Detta gäller inte minst många ungdomar, men också många vuxna som har stor vana vid och gillar att kommunicera via mobiler, datorer och läsplattor. Nya tekniska hjälpmedel kan emellertid aldrig ersätta mänskliga kontakter och möten.

Digitalisering av socialtjänsten är en avgörande strategisk ledningsfråga. Det handlar bland annat om att kunna motverka den stora tidsåtgång som behövs för det administrativa rutinarbete som socialsekreterare tvingas genomföra varje vecka. Administrationen äter upp stora delar av den tid som med fördel i stället bör ägnas åt att möta, samtala med och stödja sina klienter.

Det projekt som startats i Helsingborgs stad tillsammans med universitet i Lund att erbjuda socialtjänstens klienter digital kontakt bör följas av att många fler vågar pröva nya metoder och använda den digitala teknikens möjligheter på ett strukturerat och metodiskt sätt. Socialtjänstens huvudsakliga uppdrag är att hjälpa människor. Digitala mötesformer och arbetssätt kan underlätta detta.

Digitaliseringens virtuella kommunikation kan emellertid aldrig ersätta det mänskliga mötet. Däremot kan exempelvis en ökad digitalisering bland annat leda till att många klienter kan kommunicera med sin socialsekreterare i realtid och själva vara den som bokar tider, väljer lämpligt digitalt forum och tar del av dokumentation. Den som behöver socialtjänstens hjälp och stöd kan därmed bli mer aktiv i sin egen vård och behandling.

Nya arbetssätt och metoder via digitalisering kräver samtidigt att nya relationer skapas. Det kräver därtill lyhördhet och balans mellan traditionella och nya metoder att arbeta och kommunicera inom socialtjänsten. Digitaliseringen ökar därutöver möjligheterna att mäta uppnådda resultat och lagra omfattande mängder av data vilka kan analyseras och leda till bättre underlag för ytterligare utveckling.

Stärkt tillsyn och uppföljning av socialtjänsten

Moderaterna vill se över möjligheterna att utveckla tillsynen och införa tydliga sanktioner i flera steg vid upprepade brister gällande exempelvis kvalitet och tillgänglighet. Att inte fullfölja sitt uppdrag måste få tydliga påföljder. Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) är ett led i ett långsiktigt arbete att skärpa tillsyn och tillståndsgivning inom hälso- och sjukvård, socialtjänst samt verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Ambitionen är att det ska vara enkelt att kunna framföra sina klagomål gällande upplevd bristande kvalitet. Brukarens behov ska vara i centrum.

Moderaterna föreslår att arbetet med att utveckla tillsyn och uppföljning inom socialtjänsten bör ske kontinuerligt. Vi anser att de fristående alternativa verksamheter

som finns via förstärkt familjehemsvård endast ska få bedrivas om de erhållit tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg. Därtill att konsulter som har till uppgift att ta fram fler boendeplatser inom familjehemsvård ska omfattas av den generella tillståndsplikten. Därutöver bör stärkt tillsyn av socialtjänsten och genomförande av tydliga följdåtgärder ske vid upprepade försummelse och allvarliga brister.

Säkerställ kvalitet och säkerhet gällande HVB-hem och stödboende

Moderaterna föreslår att det genomförs en översyn i syfte att säkerställa att alla utförare, oavsett driftsform, ska ha ett tillstånd för att få bedriva stödboende. Det ska ställas likvärdiga krav på alla utförare som bedriver stödboende oavsett driftsform. Idag kan mer eller mindre vem som helst starta ett stödboende. Därtill driva verksamhet som inte ger det stöd utsatta människor är i behov av. Det är inte rimligt.

Moderaterna vill se över möjligheterna och förutsättningarna att kunna införa skarpare sanktioner i flera steg vid misskötsel av stödboende. Det finns för närvarande betydande brister i kvalitet och säkerhet gällande såväl vissa HVB-hem och stödboenden som familjehem. Det behövs mer ordning och reda gällande de olika placeringsformerna för barn och unga. Det ska finnas en generell tillståndsplikt för alla utförare av stödboende inom alla ålderskategorier.

Camilla Waltersson Grönvall (M)

Ulrika Heindorff (M)

John Weinerhall (M)

Marie-Louise Hänel Sandström (M)

Ulrika Jörgensen (M)

Noria Manouchi (M)

Lars-Arne Staxäng (M)